44րդ ՏԱՐԻ | ԻԶՄԻՐ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883 | ԹԻՒ 1219

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Հատը 3 մէթալիք Իզմիրի մէջ | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Դուրսերը 4 մէթալիք հատը

Յ. Կ. ՍՎԱՃԵԱՆ
Համարատու—Խմբագիր

ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԱՆԽԻԿ
ԻԶՄԻՐ . . . . Օսմ. ոսկի 1
ԴՈՒՐՍԸ . . . . Մէճիտիյէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ . Ֆրանք 25

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՆ
3 դրուշ տողը ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ
2 դրուշ . . . . ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
60 փարա . . . ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

Գ. Գ. ՊԱԼԹԱԶԱՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Խ. ԴԵՐՁԱԿԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Եօլ-Պէտէսթէն թիւ 5

Որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, խմբագրին կը ղրկուի։ Եօլ-Պէտէսթէն թիւ 5

ԻԶՄԻՐ

—

Չորեքշաբթի, 24 Օգոստոս

ՆԱՇԻՏ ՓԱՇԱ, գաւառիս փոխ. կուսակալը, կայսերական վեհափառութեան նոր մէկ պատւոյն արժանացաւ։ Վեհ. կայրը Օսմանիէ առաջին կարգի պատուանշանը շնորհեց Ն. Վսեմութեան, որ խիստ արժանի էր, մինչև հիմայ տէրութեան մատուցած ծառայութեանցն համար։ Ն. Վսեմութեան գաւառիս կառավարութեան ղեկը ձեռք առնելէ ի վեր աւազակութիւններն սկսան աներեւութաբար բայց զգալի կերպով նուազիլ և անհետիլ։

Առջի օր իսկ Ն. Վսեմութիւնը հեռագիր մը առաւ Պուլատանի գայմագամէն թէ վեց աւազակներ անձնատուր եղած են։

— ԲՈՒՆ. ԶԷՅՊԷՔՆԵՐԸ, որք վերջերս հնազանդութիւն ցուցնելով Իզմիր եկած էին, առջի օր Թիրէ վերադարձան, այն կողմերը տակաւին աւազակութիւն ընող չարագործաց միւսները բռնելու համար։

— ՍԱՀԵԱ ԷՖԷՆՏԻ, որու՝ նաւահանգիստիս և մօտակայ եզերց մէջտեղ շոգենաւ բանեցնելու համար, Պոլսէն յատուկ արտօնագիր առած ըլլալն իմացուցած էինք նախորդ թիւով, այս անգամ փոխանակ առած է արդէն գտնուող ընկերութեանց բոլոր նաւերը, ի բաց առեալ Նօրիօս և Մալէյ անուն նաւերը։ Ասկէ զատ ընկերութիւն մ'ալ պիտի կազմէ, որուն մէկ մասնաճիւղը պիտի մտնէ պիտի մատակարարէ չահուն իր գրած դամբրին համեմատ։

— ԲԱՂԱԲՍ գիւղաց գերասանական խումբը ներկայացում մը պիտի տայ ի նպաստ Բլամէնի կղզին գարանթինա անցունող ողբալոց։

— ՃԻՄՕՐՆՈՒԼՕ տասն չորս օր աւազակաց քով գերի մնալէ ետև, կ'արձակուի պահանջուած փրկանքը վճարելով։

— ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԻԱՅԷՆ առջի օր քաղաքս հասնող հեռագիր մը կ'իմացունէ թէ, կիրակի օր Ալէքսանտրիոյ մէջ գօլէրայէն մեռնող միայն 5 հոգի եղեր են։ Իսկ ամբողջ Եգիպտոսի մէջ մեռնողներուն թիւն է 50 հոգի։

— ԲՕԱՍԱՀԱՏՆԵՐԸ շատցած են քաղաքիս մէջ, և գրեթէ ամէն օր անպակաս են ասոնց զոհ գացող խեղճ ստոմներ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՕՍՄ. ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Վեհափառ Կայսեր եօթներորդ գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, մայրաքաղաքին նշանաւոր թերթերն մին, Իսթըրն Էքսփրէս, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.

— Ամէն երկրի մէջ, Վեհապետին գահակալութեան տարեդարձը՝ ուրախութեան օր մ'է։ Այս անանկ օր մ'է՝ զոր ժողովուրդը բնազդմամբ մը կ'իրացնէ, կառավարութեան ձեռքն համար՝ իր գոհունակութիւնն ու օրհնութիւնը արտայայտելով, և իր անձնուիրութիւնը կը ցուցնէ իր բարձրագոյն պետին անձին նկատմամբ։ Թուրքիոյ մէջ ևս սանկ է, և շատ երկիրներէ ալ աւելի իսկ, վասնզի գահը շրջապատող զգացումը՝ էքսթրա—քաղաքական, խորին և խորհրդաւոր յատկութիւն մը կընծայէ անոր, որ չկայ երբէք ուրիշ երկրի մը մէջ մինչև այս աստիճանի բարձր, քան այն ժողովրդոց մէջ որք իրենց քաղաքական Պետին մէջ հոգևորական Պետ մը կը ճանչնան, ու որոյ անձը նուիրական, և որոյ օրէնքը երկնից կամքն է։ Բայց սիրտերը լի են երախտագիտութեամբ Սուլթան Համիտ Բ. Կայսեր գահակալութեան, և իր բարերար իշխանութեանը համար, լի են յուսով որ երկարատև պիտի ըլլայ այդ իշխանութիւնը, վերջապէս լի են օրհնութեամբ որ, եթէ նախախնամութիւնը հաճի Նորին վեհափառութեան երկարատև իշխանութիւն մը շնորհել, Նորին վեհափառութիւնը պիտի վերահաստատէ իր ժողովուրդն ու պետութիւնը, պիտի բարձրացունէ յաջողութեան և մեծութեան աւելի փառաւոր աստիճանի մը՝ զոր տակաւին արձանագրած չեն Օսմ. Տան տարեգրութիւնք։

Առանց ուրանալու նախապաշարական գաղափարներ, կրնանք սակայն գիտողութեան առնել՝ որ Վեհափառ Սուլթանի իշխանութեան եօթներորդ տարեդարձին ըլլալու եղելութիւնք կարևոր պարագայ մ'է։ Հին ատեններէ ի վեր Եօթ թիւը՝ խորհրդաւոր և նշանաբանական թիւ մը ճանչցուած է։ Քաղդէականին և եգիպտականին բաղկացականութիւնն է այն, նախնի բոլոր ազգաց խորհրդաններուն մէկ մասն էր Եօթ թիւը, զոր կ'նկատէին իբր նուիրական թիւ մը, և ընտ թիւն ալ շատ ընդարձակ կերպիւ կը գործածէ այդ թիւը։ Ինչո՞ւ մենք ալ չկրնայինք գտնել, մեր յոյսերը հին ճանբուն վրայ քալեցունել և Եօթ թիւը, որոյ կը հանդիպինք այսօր, իբր բարի գուշակութիւն մը նկատել։ Եւ կամ թէ, գործերն աւելի դրական տեսակէտով մը ըմբռնելով, չե՞նք կրնար միթէ եզրակացունել որ եօթ տարուան մեծամեծ փորձութիւններէ շարունական ճգնաժամէ ետև, բաղդին երջանիկ փոփոխութիւնը՝ գտնէ աւելի մերձաւոր եղած ըլլայ։ Եւ թէպէտ Պիւթագորեան մխիթարութիւն մը չկրնանք գտնել նոյն ինքն թուոյն մէջ, սակայն կրնանք ըսել թէ (ինչպէս որ ամառը կը յաջորդէ ձմրան և առողջութիւնը կուգայ հիւանդութենէ ետև) կարելի է իրաւացի կերպով մտածել՝ որ անցեալ եօթ տարիներու մէջ, հաւանականաբար վերջ գտած է անյաջող բաղդը, և թէ նոր եօթնեակը, որ սկիզբ առաւ, երջանկութեան աւելի մեծ մաս մը վերապահած է Վեհապետին, ու որ կը կենդանանայ, այս հանդիսաւոր պարագայիս մէջ, ամբողջ ազգին խորհրդածութիւնները։ Եւ քանի որ գուշակութեան վրայ կը խօսինք, կրնանք իրաւամբ բարեբաղդ համեմատութիւն մը համարել այն եղելութիւնները՝ որք տեղի ունեցան Ն. Վեհափառութեան իշխանութեան տարեդարձին։

Նորին վեհափառութիւնը հիւրընկալութիւն կուտայ իշխանի մը՝ որոյ երկիրը, ճիշդ եօթ տարի կայ, ցաւալի հետեւութիւններ ունեցող պատերազմի մը կը սկսէր և տարւան վերջին Իրատէն այն եղաւ՝ որ Գարատաղի սահմանագլխոյն վերջնական կանոնադրութիւնը կը վաւերացնէ։ Նաև պէտք է յիշել, որ այդ միջոցին Թուրքիոյ և բոլոր Եւրոպական տէրութեանց մէջ եղած յարաբերութիւնք նախանձելի վիճակ մը չունէին, մինչդեռ իր Վեհապետին իշխանութեան այս նոր «տարւան շարժուն» սկիզբները բոլորովին բարեկամական կերպարանք մը առած։ Եթէ քննութեան առնուի նոր կացութիւնը, ուր Նորին Վեհափառութիւնը նոր տարի մը և իր իշխանութեան նոր եօթնեակի մը մէջ կը մտնէ, կը տեսնուի որ, ամէնէն նշանաւոր կէտն է՝ արտաքին աղբիւրէ մը գալու կարելիութիւն ունեցող բոլոր վտանգի հեռաւորութիւնը։

Եւրոպական տէրութիւնք արդարացած են վերստին չտեսնել Արևելեան խնդիրը։ Հետևաբար Տաճկաստան ազատ է արտաքին քաղաքական ամէն հոգէ, և կրնայ յառաջ վարել իր ներքին ամրապնդութեան գործը, ապահովութեան բոլոր առաւելութեամբ։ Յաջող և փառաւոր օրերն իրաւ պիտի յաջորդեն, ցորչափ այդ գործն յառաջանայ։

Յուսանք որ գտնէ եօթ տարի խաղաղութիւն պիտի ըլլայ զայդ գործ ի գլուխ հանելու համար, վասն զի ժամանակի և հանդարտութեան կարօտ է։ Այսու հանդերձ շատ բաներ արդէն կատարուած են, որք պիտի նպաստեն ի գլուխ ելլելուն, և Վեհապետին հաստատ որոշումը, որ այդ գործն իր իշխանութեան մեծ գործն ընել կը կամի, հանրածանօթ է։

Թէ երկրին մէջ և թէ օտար երկիրներ ամէնուն բաղձանքը կը միանան Նորին Վեհափառութեան ջանիցը հետ։ Այդ ջանից յաջողութիւնը, ոչ միայն իր ժողովրդին բարերարութիւն մը պիտի ըլլայ, այլ նաև բոլոր Եւրոպական ազգերու՝ որք այդ գործին յառաջդիմութիւնը կըսպասեն մեծ կարևորութիւն տալով։

ՊԷՐԼԻՆԻ դաշնագրութեան երկրական կարգադրութեանց մին ալ լուծուեցաւ։ Գարատաղի իշխանին Պոլիս գտնուած միջոցին խաղաղաբար սահմանները որոշուեցան, և այս կարգադրութիւնը կայսերական Իրատէով հրատարակուեցաւ։ Պէրլինի դաշնագրութեամբ որոշուած սահմանագիծերը պահուեցան, ի բաց առեալ փոքրիկ շեղում մը, և կարգադրութեան մանաւոր պայմանները հետագայ չորս յօդուածոց մէջ բովանդակուած են.

1. Գարատաղի տրուելիք գիւղերուն մուսլիման բնակչաց շարժուն և անշարժ ստացուածներն ու կալուածները պիտի պաշտպանուին և պիտի յարգուին։
2. Կուսինէլի Ալի բաշային վերաբերող բոլոր անշարժ կալուածներն իրեն պիտի յանձնուին։
3. Նկատողութեան պիտի առնուի, սահմանագծին բաժանման մէջ, քրիստոնեայ և մուսլիման գիւղերուն այս կամ այն կողմին յատկացունելու պատշաճութիւնը
4. Նոր սահմանագծին հաստատութեան մէջ, օսմանեան զինուորագիտական շահերը պիտի պահպանուին ամէն որևէ վտանգէ։

Կայսերական Վեհափառութիւնը խիստ հաշտարար ցոյցեր բրած է, այս կէտերուն հաստատութեան նկատմամբ, որոյ գործադրութիւնը յանձնուեցաւ Բարձրագոյն Դրան կողմէ կարգուած գօմիսէրներու, որք են Ասիմ բաշա, աւժամանակեայ կառավարիչ Շքոտրայի, զօրապետ Թահիր բաշա և գնդապետ Պէտրի Պէյ։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Պէթէրսպուրկ, 30 Օգոստ.

Կոլէժ Տը Մօսքուա յօդուած մը կը հրատարակէ, որով կըսէ թէ Ռուսիա խաղաղութիւն կուզէ։

Մատրիտ, 30 Օգոստ.

Ալֆօնս ԺԲ թագաւորը որոշեց որ Ֆրանսայէն անցնելով վերադառնայ Ալմանիայէն։

Վիէննա, 31 Օգոստ.

Աւստրիոյ կայսրն այսօր այցելութիւն մը տուաւ Բավիէրի կոմսին։

Ամսթէրտամ, 31 Օգոստ.

Հնդկաստանէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Ճաւայի մէջ երկրաշարժ մը եղաւ, ուր 30 հազար (?) հոգի կորսուեցան։

Վիէննա, 30 Օգոստ.

Վերջերս Խրուաթիստանի մէջ ծագած յեղափոխական յուզումը, այսօր քաղաքային պատերազմի մը երևոյթը կառնու։ Յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ, որ կը մերժէ կայսեր բոլոր հրամաններուն հնազանդութիւն ընելը։ Պ. Թիզա որոշած է իր հրաժարականը տալ՝ եթէ Վիէննայի Դահլիճը մերժէ վաւերելու այս մասին ճնշողական միջոցներ ձեռք առնուլը։

Պէթէրսպուրկ, 30 Օգոստ.

Կը հաւաստեն, թէ Ռուս զօրքերը ամէն օր կը հասնին Աքքալա, դէպի Ներո (?) ուղղուելու համար։

Վիէննա, 1 Սեպտ.

Կը հաւաստեն թէ, Պիզմարք իշխանի՝ Քալնօքի կոմսին հետ տեսակցութեան նպատակն է, Աւստրօ-Հունգարիոյ և Ալմանիոյ մէջտեղ գոյացած բարեկամական համաձայնութիւնը հաստատել և ամրապնդել։

Լոնտրա, 1 Սեպտ.

Այս առաւօտ լրագիրք յօդուածներ կը հրատարակեն ծանուցանելով թէ, Իտալիոյ և Մարոքի մէջ գոյացած միջադէպը վերջացաւ հաշտարարութիւնով մը, որ եղաւ խաղաղացող դէմ ի գործ դրուած ապօրինութեանց համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ

—

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ
Զմիւռնիոյ

Գերապատիւ Ս. Նախագահ
Ազգ. Ժողովոյ

Ուսումնական խորհուրդս իր պաշտօնավարութեան այս Գ. շրջանին (1882-83) լրման առթիւ՝ պարտ կը համարի ազգային վարժարանաց վերաբերեալ գործառնութեանցը համառօտ տեղեկագիրը Ձեր Սրբազնութեան և Պատ. Քաղաքական Ժողովոյն ներկայել։

Թէպէտև խորհուրդս իր նախորդ տեղեկագրին հետ մատուցած էր իր հրաժարականն՝ ազգային վարժարանաց մի քանի կարեւոր պիտոյից մասին ուշադրութիւն հրաւիրելով, սակայն թէ Ձեր Սրբազնութեան և թէ Ազգ. Վարչութեան թախանձանաց զիջանելով յանձն առաւ շարունակել այս պաշտօնն և պարտ ու պատշաճ անօրէնութիւններն ընել մեր կրթական հաստատութեանց լաւ մատակարարութեան և յառաջադիմութեան համար՝ վստահ լով ոչ այնքան իւր կարողութեան որքան Ձեր Սրբազնութեան աջակցութեա և Ազգ. Վարչութեան համակրութեան և ձեռնտուութեան։

Ուստի վերստին գործի սկսաւ 1882 Օգոստոս ամսուն՝ տարեկան արձակուրդի ժամանակ, և մի քանի անգամ նիստ կազմելով՝ նախապատրաստական անօրինութիւններ ըրաւ և որոնց, ա) Կանոնագրի 50րդ յօդուածին համեմատ արդէն հրաժարեալ պաշտօնէից դասերն ի պաշտօն կոչել անոնք միայն զոր յարմարագոյն դատեց և մի քանի նոր դասատուներ սահմանեց, ինչպէս Փրանսերէն և Թուրքերէն լեզուներու, ձեռագործի, գծագրութեան եւ. բ) Ուսմանց ծրագիրներն աչքէ անցունել, Մեսրոպեան Ուսումնարանի գ կարգի աշակերտներուն մեծագոյն մասին հրաժարման և դ. կարգ մը կազմելու անկարելիութեան պատճառաւ մի քանի փոփոխութիւններ ընել, գ) Վարժարանաց եկամտացը պատրաստել և Ազգ. Վարչութեան հետ բանակցելով՝ առաջարկել որ յաջորդ շրջանին համար մօտ գումարին վրայ 300 արծ. մէճիտի յաւելում մ'ընէ, դ) քստ խնդրոյ պաշտօնէից և քստ արժանեաց առ հասարակ՝ անոնց ամսականները քիչ շատ վերադրել, ե) Նախորդ շրջանին անվճար մնացած թոշակները հաւաքել տալ՝ վարժարանաց բացման առթիւ, և գաւառական ժողովոյ մի որոշման համաձայն, մերժել այն աշակերտներն որոց ծնողքը՝ թէև կարող՝ կը զլանային վճարել իրենց պարտքը, զ) Աղքատիկ աշակերտաց դասական պիտոյն ձրիապէս հոգալը շարունակել, է) Երկսեռ վարժարանաց այլ և այլ օժանդակ ու գրական պիտոյքն քստ կարի մատակարարել, ը) Դպրոցական ներքին անհրաժեշտ նորոգութիւնները անօրինել, թ) յատուկ ծանուցագրով հրաւիրել բոլոր ուսանողներն որ սեպտեմբերի 1 ին ներկայանան վարժարանն մասնաւոր ընդունելութեան պայմաններով, և Տեսչութեան յանձնել ներքին բարեկարգութեան և ուսմանց ընթացքին վերաբերեալ ամեն անօրէնութիւններն ի գործ դնելու հոգը։

Խորհուրդս հաճութեամբ կը յայտնէ որ իր որոշումներն ու առաջարկները մեծ մասամբ 'ի գործ դրուեցան, և մանաւանդ Ձեր Սրբազնութեան նախագահութեամբ նիստ կազմելով՝ վարժարանաց վերին հսկողութիւնը կատարեց, Տեսչութեան կողմէ առաջարկեալ խնդիրները լուծելու ջանաց, մի քանի կրթական ընկերութեանց, Հոգաբարձուհիկանց և Թեմական Հոգաբարձութեանց հետ իր յարաբերութիւնները շարունակեց և փոյթ տարաւ ներկայացուած գործերն՝ թէ դասատուի, թէ դասագրքի և թէ ծրագրի մասին կարգադրել, խնդիրներ որոց վրայ աւելորդ կը համարի երկարօրէն խօսիլ։ Սակայն պարտ կը համարի խորհուրդս յիշատակել այն անօրէնութիւններն որ ընդհանուր կարեւորութիւն ունին։ Ազգային վարչութիւնն՝ կրթութեան քաջալեր և վարժարանաց զարգացման նախանձախնդիր՝ արժան դատեց խորհրդոյս խնդիրն Ձեր Սրբազնութեան հետ ընդունիլ, պաշտպանել և գաւառական ժողովին ներկայել, որ որոշեց վարժարանաց մատակարարութեան համար արդէն յատկացած տարեկան 1848 ½ արծ. մէճիտի վերայ միայն 261 ½ արծ. մէճիտ բարդել, և Ձեր Սրբազնութիւնն այս տարի ևս շնորհ ըրաւ շարունակել իր կրօնագիտութեան և բարոյագիտութեան դասախօսութիւններն ոչ միայն երկսեռ վարժարանաց բարձրագոյն կարգերուն այլ և բ և գ կարգերուն՝ երբեմն հայերէն լեզուի դասախօսութիւն ընելով և մանաւանդ իր այցելութեամբ խրախուսելով ուսանողներն, որ մեծապէս օգուտ քաղեցին Ձեր հայրական յորդորներէն և օգտաշատ դասերէն։ Խորհուրդս 1881-82 տարւոյն յետնեալ թոշակներէն 100 ½ մէճիտ և նոր շրջանի թոշակներէն 316 արծ. մէճիտ գանձել տուաւ, սակայն տակաւին կը մնան անվճար 732 մէճիտ, որ պիտի հաւաքուին երբ ուսանողներն կրկին վերադառնան վարժարան։ Խորհուրդս Ազնիւ Հոգաբարձուհի և Հոգատար կանանց հետ բանակցելով ձեռագործներն արդիւնաւորելու կարեւորութիւնն յայտնեց, քանի որ յաջողակ վարժուհի մը նշանակուած էր, նոյնպէս Ազնիւ Կրթասէր ընկերութենէ խնդրեց որ իր մէջէն գծագրութեան և գեղագրութեան դասատուութեան համար մի քանի յարմար օրիորդներ առաջարկէ, նախորդներն հրաժարած լինելով, սակայն միայն օրիորդ Արուսեակ Սարաֆեան՝ նոյն ընկերութեան առաջարկածը, կարող եղաւ վերջին ամիսները ստանձնել արդէն մի քանի տարիէ ի վեր անձնուիրաբար վարած գծագրութեան պաշտօնն Հռիփ. Նախակրթարանի մէջ, հետեւապէս հարկ եղաւ ուրիշ օրինաւոր վարժուհի գտնել Հռիփ. Ուսումնարանի գծագրութեան համար, իսկ գեղագրութեան դասերն բարձր կարգի մի քանի աշակերտուհեաց յանձնել։ Ըստ առաջարկի խորհրդոյս՝ Ազնիւ Հոգատար ընկերութիւնն հաւանեցաւ նաեւ Ծննդեան և Զատկի տօներուն առթիւ 56 աղքատիկ աղջկանց և 83ի չափ տղայոց զգեստեղէնն և քստ մեծի մասին մուճակներ պատրաստել տալ։ Այս տարի ևս արդէն հանրածանօթ բարերար՝ Վսեմ. Յովհաննէս էֆ. Սպարթալեանց, չքաւոր մանկանց համար նուիրեց 10 օսմանեան ոսկի։ Գերմանացի Պ. Բրամէր 20 ձեռք զգեստ և 500 դր. Ձեր Սրբազնութեան ձեռօք խորհրդոյս յանձնեց ի նպաստ աղքատիկ մանկանց, նոյնպէս սիրելին Մարկիկեան հանգուցեալ զանազան նիւթեր նուիրեց, որոց համար խորհուրդս յատուկ գրութեամբ իր շնորհակալութիւնք յայտնեց նուիրատուներուն, ինչպէս նաեւ իր առաջարկութեամբ կազմուած Մասնաժողովին, որոյ անդամներն էին՝ Մեծ. Աւետիս Պօյաճեան, Պօղոս Տիւզէրեան, Կ. Սիմոնեան, Թ. Թօմայեան, որ ի նպաստ աղքատիկ մանկանց յաջողեցան հանգանակել 145 արծ. մէճիտ, գումար զոր Խորհուրդս Ազնիւ Հոգ. Ընկերութեան ուղարկեց, միւս նուէրներուն հետ, որպէսզի պարտ ու պատշաճ ծախուց հոգը տանի։ Հոգատար Ընկերութիւնն՝ քստ սովորութեան հոգաց նաեւ չքաւոր աշակերտուհեաց գրական պիտոյից համար եղած ծախքը և իր մարդասիրական նպատակն աւելի ընդարձակութեամբ ի գործ դնելու պիտի աշխատի, որպէսզի ծուլութիւնն ու աղքատութիւնք քաջալերած չլինի։ Խորհուրդս իր շնորհակալութիւնն յայտնեց նաեւ Գեր. Սրբազան Հօր՝ որ մի օրինակ Վարժարան, այս ընտիր և հրահանգիչ մանկավարժական թերթէն նուիրեց ազգ. դպրոցներուն, նոյնպէս Բուրաստան Մանկանց հանդէսի խմբագիր Մեծ. Նշան Պէրպէրեանի, որ օգտաշատ թերթէն երկու օրինակ նուիրեց մեր ուսանողաց ընթերցման համար, մինչդեռ մի օրինակ Արծագանք և մի օրինակ Ֆէլէքի նուէրներն, մին Մեծ. Իզմիրեանցի և միւս Մեծ. Գ. Զաքիեանի կողմէ միշտ կը շարունակուին։

Խորհուրդս երկսեռ վարժարանաց մաքրութեան և առողջապահիկ վիճակին մտադիր՝ փութաց՝ երբ ծաղիկ հիւանդութիւնն սկսաւ ճարակիլ՝ անցեալ Նոյեմբեր ամսուն մէջ, տեղւոյն Աղքատախնամ ընկերութեան գլուխին հետ բանակցիլ, որպէս զի վերստին պատուաստել տայ այն աշակերտներն ու աշակերտուհիներն որոց ծնողքն անկարող էին այդ անհրաժեշտ խնամքը տանիլ։ Աղքատախնամ ընկերութիւնն իր մարդասիրական նպատակին հաւատարիմ՝ ընդունեց Խորհրդոյս առաջարկն և իսկոյն մի քանի բժիշկ ուղարկելով՝ 142 աշակերտ և աշակերտուհի մի քանի օրուան մէջ պատուաստել տուաւ, այնպէս որ, թէև ծաղիկ հիւանդութիւնք ճարակելուն՝ բացակայութիւններն սովորականէն աւելի յաճախեցան և մի քանի աշակերտներ բռնուեցան, սակայն բոյժ գտան անվտանգ և խորհուրդս կորուստ մը նշանակելու չունի, ի շնորս այն Ընկերութեան որու բարիքն ի վաղուց կ'վայելէ տեղւոյս չքաւոր դասը։

Խորհուրդս անփոյթ չմնաց նաեւ ազդարարութիւններ ուղղել մերթ ընդ մերթ առ թեմային խորհուրդս որ մի քանի տարի առաջ իրենց ուղղեալ ծրագրին և հրահանգին համեմատ վարեն դպրոցներն, սակայն երբ իմացաւ Քաղաքական Ժողովոյ միջոցաւ, որ Ձեր հօգևոր այցելութեան ժամանակ՝ վիճակին այլևայլ թեմերը, վերահաստ եղած էք որ տեղ տեղ տակաւին հին դրութեան կ'հետևին և չեն գործադրեր արուած հրահանգները, արժան դատեց ոչ միայն ամեն թեմերուն ուղարկել նախորդ ծրագրէն մէկ մի օրինակ, այլև տեղւոյս վարժարանաց կանոնագրէն, որպէս զի մէկ մի թեմ իր վիճակին յարմար նկատած մասերը քաղէ և ի գործ դնէ, խնդրելով նաև դպրոցներուն նիւթական և կրթական վիճակին վրայ տեղեկութիւններ հաղորդել մեզ, այնպէս որ համապատասխանէ 12ի չափ հարցմանց զոր յատուկ շրջաբերականաւ բոլոր թեմական խորհրդոց անցեալ տարւոյ դեկտեմբեր ամսուն ուղղուեցան։ Խորհուրդս այս վիճակագրական ծանօթութիւնները պահանջելով՝ նպատակ ունէր մէն մի թեմական դպրոցի վրայ ընդհանուր գաղափար մը կազմել, անոնց պիտոյքն իմանալով՝ կրթասէր ազգայնոց ուշադրութեան յանձնել, նոյնպէս իւրաքանչիւր թեմական ժողովրդեան համեմատ յարմար դպրոցական ծրագիրներ պատրաստել։ Արդարեւ՝ Զմիւռնիոյ վիճակիս 15 թեմերէն 12ք, Մէնէմէն, Մաղնիսա, վարի և վերի Թող. Գասապա, Պայընտըր, Էօտէմիշ, Այտըն, Նազիլլի, Տէնիզլի, Դինէր, Պէրկամա, Աքհիսար և Քրքաղած տեղեկագիր ղրկած են, իսկ 3ք՝ Սէօքէ, Գուշատա և Աքչէհիր դեռ ևս պիտի ղրկեն, սակայն ընդունուած տեղեկութեանց նայելով՝ հաստատուած է որ, մի քանի բացառութեամբ՝ թեմային դպրոցներն նախանձելի վիճակի մէջ չեն գտնուիր, առհասարակ բոլորն դրամական անձկութենէ կ'տանջուին և օժանդակութիւն կ'հայցեն, և անոնք քայքայման մէջ կ'գտնուին։ Այս աղէտալի և ազգային կրթութեան զարգացման տենչացող ազգայնոց խորին նկատողութեան արժանի պարագայ մ'է, ինչպէս որ աւելի ակներև պիտի երևի՝ երբ Խորհուրդս ուրիշ առթիւ հրատարակէ, ամբողջանալէն ետև, բոլոր տեղեկագիրներուն պարունակութիւնն, և ինք կկարծէ թէ՝ մինչև որ օրինաւոր հաստատ ազգային և կրթական տուրք չհաստատուին մէն մի թեմի մէջ հնար չպիտի լինի բարուոքել և արդիւնաւորել բոլոր վիճակիս դպրոցները։ Այս կէտն յանձնելով Ազգային Վարչութեան և Կեդրոնական Ուսումն. Խորհրդոյ ուշադրութեան, որու հետ Խորհուրդս առիթ ունեցաւ բանակցիլ, և ցաւելով որ անկարող գտնուեցաւ իր հարցարանի պահանջած պատասխաններն որ մանրամասն խուզարկութեանց կարօտ են, միամի նշանակել՝ բաւ սեպելով վարժարանաց վրայ ընդհանուր տեղեկութիւններ հաղորդել, կ'անցնի ուրիշ մի քանի կարեւորագոյն խնդիրներու, նախ Հռիփս. վարժարանի վերաշինութեան գործին՝ որ բաւական ժամանակ յապաղելէն ետև՝ սկսաւ, և Խորհուրդս ուրախութեամբ տեսաւ որ Ձեր Սրբազնութեան և Պատ. Յանձնաժողովոյ անդուլ ջանից, և յատկապէս Մեծ. Կ. էֆէնտի Խումարեանի աջակցութեամբ վերաշինութեան արքունի հրովարտակը հանելով՝ հիմն դրուեց հանդիսապէս Մայիս ամսուն 8ին, հոյակապ հաստատութեան մ'որ երբ յաջողութեամբ պսակուի և զարգանայ ոչ միայն ձեռնտու ազգայնոց և բոլոր ազգային գործունեայ պաշտօնէից պատիւ և փառք պիտի բերէ, այլ և համայն Հայ հասարակութեան կրթասիրական զգացմանց կոթողն և ապագայ փրկութեան անմոռանալի և հաստատուն խարիսխը պիտի լինի։

Երկրորդ՝ քստ սովորութեան քննութիւններն կատարուեցան, որոց արդիւնքը թէև ընդհանրապէս գոհացուցիչ՝ քստ վկայութեան քննիչներու, սակայն Խորհուրդս ցաւօք սրտի դիտեց, որ շատ ծնողք գրեթէ անտարբեր կը գտնուին իրենց զաւակաց կրթութեան և անոնք անգիտաբար կը դատաքննեն դպրոցական խնդիրներ, որոց կրնային գիտակցութեամբ վերահասու լինիլ և ապա դատել՝ եթէ ներկայ գտնուէին հարցաքննութեանց և վարժարանները մերթ ընդ մերթ այցելէին։ Իսկ տարեկան հանդէսն այս անգամ անշուք կերպով կատարելու որոշեց Խորհուրդս՝ քստ առաջարկի Ազնիւ Հոգաբարձուհի տիկնանց և Հոգ. Ընկերութեան՝ վերապահելով փառաւոր հանդէս մը կատարելու գործն վերաշինելի Հռիփ. վարժարանի բացման օրը։ Խորհուրդս անպատեհ համարելով կրկնել ինչ որ կը վերաբերի վարժարանաց ներքին Տեսչութեան, որու Տեղեկագիրն ի գիտութիւն Ձեր կը ներփակէ և որու արդէն հրատարակելու արտօնութիւն տրուած է՝ այն Տեղեկագրին հետ, մի քանի տեղեկութիւն միայն կը փափաքի տալ վարժարանաց նիւթական վիճակին վրայ և իր խօսքն աւարտել։

Ձեր Սրբազնութեան քաջալերական խորհրդոց և լուսամիտ գործակցութեան, նոյնպէս Հոգաբարձուհի և Հոգատար տիկնանց խնամատարութեան հետ, Պատ. Տնտեսական խորհրդոյ կողմէ վարժարանաց սահմանեալ գումարին կանոնաւոր վճարումն մեծապէս նպաստեցին դպրոցական գործոց կանոնաւոր կատարման և մեր որոշումներու գործադրութեան։ Խորհուրդս հոգ տարաւ ծախուց և մուտից մէջ հաւասարակշիռ պահել։ Գաւառական ժողովոյ որոշմամբ՝ 1882-83 շրջանի համար վարժարանաց

յատկացած 3100 արծ. մէճիտ գումարէն Խորհուրդս առաջած է արդէն 4250 մէճիտ և դեռ ևս ունի տալու մինչև սեպտ. 1 850 մէճիտ։ Ամբողջ գումարէն 194 մէճիտ այլ և այլ ծախուց և միայն 4906՝ երկսեռ վարժարանաց պաշտօնէից ամսականաց համար վճարած է և պիտի վճարուի։

Ասկից զատ եղած են ուրիշ ծախքեր ներքին գրական, դասական պէտքեր հոգալու աղքատիկ աշակերտաց, նոյնպէս վարժարանաց այլ և այլ պիտոյից համար, և որոց գումարը կը հասնի 65 մէճիտի, և այս ծախքը գոյացած է այլ և այլ դէպքական հասոյթներէ։

Ուսումն. Խորհուրդս այս համառօտ տեղեկագիրս Ձեր Սրբազնութեան ներկայելով՝ համոզուած է որ խղճմտանն կատարեց ինչ որ իր պարտքը կը հրամայէր ի յառաջադիմութիւն վարժարանաց. իր հրաժարականն մատուցանելով կը մատուցանէ նաև իր շնորհակալիքն ամեն անոնց որ իր ծանր պաշտօնին մէջ խորհրդակից և աջակից գտնըւեցան։

1 յուլիս 1883
Զմիւռնիա

Անդամք Ուսումն. Խորհրդոյ

Ատենապետ ՅՈՎ.Հ. ՄԱՔՍՈՒՏՕՖ
Ատենադպիր ՄԵՍՐՈՊ ՍԻՄՈՆԵԱՆ
Գանձապահ ԿԱՐԱՊԵՏ Մ. ՅԱԿՈԲԵՆ
ՅԱԿՈԲ ՎԷՄԵԱՆ

—o—

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

Տեղւոյս ազգային վարժարանաց Տեսչութիւնն պարտ կ'համարի՝ ըստ կանոնի՝ ներկայ դպրոցական (1882-1883) շրջանի տեղեկագիրը ներկայել Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյդ, համառօտ ցոյց տալով վարժարանաց ներքին վիճակը։

Այս երրորդ տարին է. որ Տեսչութիւնն, ձեր վերին հսկողութեան ներքև կ'վարէ պաշտօն մ'որու վերատին կոչելու պատիւն ըրիք իրեն, այսինքն 1882 սեպտեմբեր 1ին, թէև այս պաշտօնավարութեան առժամանակեայ բնութեան վրայ ձեր ուշադրութիւնը սաէյ հրաւիրուած է։

Նախորդ 1880-81 և 1882 շրջաններու համարատուութեան առթիւ ներկայացուած են ձեզ տեղեկագիրներ և ցուցակներ, որոց մէջ մեր վարժարանաց թէ նիւթական և թէ ուսումնական վիճակին ամփոփ պատկերն և ուղղութիւնն գծուած լինելով՝ Տեսչութիւնն աւելորդ կըհամարի այս անգամ երկարաբանել, քանի որ մանաւանդ նախորդ կարգադրութեանց վրայ հիմնական նոր փոփոխութիւն մը չէ եղած և վարժարաններն շարունակած են իրենց ընթացքըն արդէն որոշուած Կանոնագրի և Ծրագիրներու համեմատ, որոց գործադրութեան համար, ինչպէս ձեր շաբաթական նիստերը կ'վկայեն, ջանք և աշխատութիւն չեն խնայուած՝ ինչպէս ձեր նոյնպէս առ հասարակ բոլոր պաշտօնէից կողմէ, նուիրական նպատակի մը կատարման համար, այս է դպրոցներուն զարգացումն և ուսանողներու բարոյական և մտաւոր յառաջադիմութիւնը։

Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյդ ազդարարութեան համաձայն՝ Տեսչութիւնն ի պաշտօն հրաւիրեց երկսեռ վարժարանաց այն պաշտօնեայքն որոց ընդունելութիւնն արդէն որոշած էր, և իւրաքանչիւրին պաշտօնին սահմանն, աւանդելիք առարկայն և պէտք եղած հրահանգներն հաղորդեց, յատուկ ժողովներու մէջ նշանակելով դասախօսութեանց կարգըն ու շաբաթական ժամերը։ Աշակերտներն ու աշակերտուհիներն տարեկան արձակուրդի աւարտումէն ետք՝ սկսան վարժարաններն ներկայանալ՝ յատուկ ընդունելութեան տոմսակներով, որով կ'ապացուցուէր նաև թէ թոշակաւորներն իրենց յետնեալ թոշակները վճարած են, և 1882 սեպտեմբեր 15ին՝ դասարանափոխութիւններն քննութեանց վիճակացոյցներու համեմատ կատարուելով, այնպէս որ ընդհանուր միջին վիճակ մ'ունեցող աշակերտ և աշակերտուհի դասարան փոխելու իրաւունք ունէր, կանոնաւոր դասախօսութիւններն սկսան՝ ինչպէս կ'հաստատեն մէն մի դասարանի օրագրութիւնները՝ որոց մէջ դասատուք պարտաւոր են արձանագրել օրն օրին առնուած դասերն ու տրուած պարտաւորութիւններն։

Սակայն, ինչպէս յայտնի է, այս տարի ևս դժբաղդաբար պատահեցաւ այն անտեղութիւն, որով յառաջադիմութեան վերջնական արդիւնքն անկատար կ'մնայ։ Ազգային վարժարաններու յատուկ այս վէրքն մասնաւոր օրէնքով ու կարգադրութեամբ մը բուժելն անհրաժեշտ է։ Թէև տարուան շրջանի մէջ՝ սաէյ Նախակրթարանի աշակերտներ՝ անժամանակ հրաժարելով թէ իրենց առած վնասն և թէ վարժարանաց ներքին ընթացքէն պատճառած խանգարումն աւելի զգալի և աններելի կ'լինին՝ երբ Ուսումնարանի Գ կարգի աշակերտ մ'առանց իր ուսման շրջանին վերջին տարին լրացնելով վկայագիրն ստանալու, կըմեկնի։ Նոյնը պատահեցաւ և այս տարի։ Մեսրոպեան ուսումնարանի Գ կարգի ուսումնաւարտ աշակերտներն իրենց վկայագիրն ստանալով մեկնելէն ետև՝ բնապէս Գ կարգն անոր տեղը պիտի անցնէր, բայց նոյն կարգին 14 աշակերտներէն հազիւ 4ը ներկայացան նոր շրջանին, միւսներն չուկայ ու այլ օտար դպրոց երթալով, այնպէս որ անհնար եղաւ Գ կարգ մը կազմել։ Ուստի Ուսումնարանն այս տարի մնաց 3 կարգով, մին, այսինքն ա՛ը կազմելով Նախակրթարանի Գ կարգն։ Իսկ այս վերջինն երեք կարգ ունեցաւ, մինչդեռ Ծաղկոցի աշակերտներն հետզհետէ շատնալով՝ Տեսչութիւնն արժան դատեց 4 կարգի բաժնել փոխանակ՝ ըստ սովորութեան, 3 կարգի, այնպէս որ Մեսրոպեան վարժարանն 10 կարգէ կը բաղկանայ, ըստ ընդհանուր Ծրագրի 7 տարուան շրջանով։

Իսկ Հռիփ. Ուսումնարանի կարգերըն ամփոփ մնալով՝ ուսումնաւարտ աշակերտուհեաց Գ կարգին յաջորդեց Բը, և դասարանափոխութիւնը կանոնաւոր կերպով կատարուեցաւ, և վարժարանը պահեց իր 10 կարգերն։ Երկսեռ վարժարանաց պաշտօնէից մէջ, որ այս տարի թուով 21էին, մի քանի փոփոխութիւններ եղան, ինչպէս նաև անոնց դասատուութեան ժամերուն և ամսականաց վրայ վերադրութիւն։ Ասոնց մէջ 8 հոգի ներքին, միւսներն արտաքին են, որ երկսեռ վարժարանաց մէջ ևս կ'դասախօսեն, և մի քանի բացառութեամբ, որ արդէն ձեզի յայտնի են, ամենքն իրենց պարտաւորութեանց և իւրաքանչիւր կարգի ծրագրի պայմաններն անթերի կատարելու ջետամուտ գտնուեցան. միայն ընդհանուր Ծրագրի ուսմանց մասին՝ ներկայ շրջանին՝ Մեսրոպեան Ուսումնարանի Գ կարգի աշակերտներն առժամակալութեան դասատուութենէ զուրկ մնացին, սահմանուած դասատուին անպատեհ հրաժարմանըն, ինչպէս նաև բոլոր աշակերտները մարմնամարզէ, առ ի չգոյէ լաւ դասատուի։ Իսկ յունարէն դասըն դադրեցաւ Գ կարգի չգոյութեամբ։ Թէև Ծրագիրը չորամադրեր, բայց Պատ. Ուսումնականն Խորհրդոյդ արժան դատեց որ Մեսրոպ Նախակրթարանի Գ կարգի, այս շրջանին սկսեալ, շաբաթն 4 ժամ տաճկերէն դաս աւանդուի և այս կարգադրութիւնն իր օգտակարութեան յանգեցաւ։ Իսկ Հռիփ. Ուսումնարանի Գ կարգի աշակերտուհեաց շաբաթն 3 ժամ անգլիարէն դաս տալու խնդիրն զոր նախորդ շրջանին Թաղականաց առաջարկած էին նոյն կարգի աշակերտուհեաց մեծ մասն, Տեսչութեան տնօրէնութեան յանձնեցիք, և Տեսչութիւնն այս տարի ևս յանձն առաւ բացառապէս անգլիարէն դասախօսել բարձրագոյն կարգի այն օրիորդաց, որ մեծ փափաք կ'յայտնէին, այդ լեզուն ուսանելու, և այս դասախօսութիւնն ապարդիւն չմնաց։

Նախորդ, 1881-82 շրջանի աշակերտաց և աշակերտուհեաց վերջնական թիւն, որ 490ի կ'հասնէր, նոր շրջանին՝ հրաժարումներուն պատճառաւ 430ի իջնելէն ետև՝ վերստին ելաւ, մի քանի ամսէն, մինչև 520ի, սակայն տարուան ընթացքին մէջ հրաժարումներն վերստին սկսելով՝ ուսանողներուն թիւն դպրոցական տարւոյն վերջին ամսուն, 1883 յունիս, իջաւ 470ի։ Բացակայութիւններն՝ հիւանդութեանց (ծաղկի) նաև ուրիշ սնոտի պատճառներով՝ որոց առաջն առնելու համար ամեն ջանք ի գործ դրուած է, աւելի զգալի եղան Հըռիփսիմեան քան թէ Մեսրոպեան վարժարանն, ուր օրն միջին հաշւով գրեթէ 35 բացակայ կ'գտնուէր, մինչդեռ Հռիփ. վարժարանի մէջ 45 աշակերտուհի։ Այս բացակայութեանց խանդարիչ և վնասաբեր հետևանքն երևցաւ մանաւանդ տարեկան հարցաքննութեանց օրերն, երբ գլխաւորապէս Հռիփ. վարժարանի բարձրագոյն կարգերն, որոց իւրաքանչիւրն գրեթէ 23 աշակերտուհիներէ կ'բաղկանայ, հազիւ կիսովին ներկայ գտնուեցան, ոմանք գիւղագնացութիւն, այլք հիւանդութիւն իբրև պատրուակ մէջ բերելով, վասնզի բուն պատճառն տարեկան դասատուութեանց անպատրաստութիւնն էր, և ծնողաց աններելի անհոգութիւնն ու թոյլտուութիւնն։ Հարցաքննութեանց օրերն ու ժամերն, քննելի առարկայից տեսակներն յատուկ ծանուցմամբ և ժամանակացոյցով բոլոր ծընողաց և կրթասէր ազգայնոց հաղորդելու առթիւ՝ Պատ. Ուսումնական Խորհրդոյդ տնօրէնութեամբ ծանուցուեցաւ նաև որ բացակայ գտնուող ուսանողներն՝ երբ նոր շըրջանին վերադառնան վարժարան, յատուկ քննիչ մասնախումբի մ'առջև մասնաւոր քննութեան պիտի ենթարկին, և եթէ գոհացուցիչ վիճակ ունենան, այն ժամանակ միայն դասարան պիտի փոխեն։ Այս ազդարարութիւնն ևս յուսալի ներգործութիւնը չունեցաւ ոմանց վրայ, այնպէս որ Պատ. Ուսումնա. Խորհրդոյդ որոշումն ի գործ պիտի դրուի ժամանակին և հրապարակային հարցաքննութենէ խոյս տուող ուսանողներ իրենց պարտազանցութեան պատիժը պիտի կրեն։

Ըստ որոշման Խորհրդոյդ՝ երկսեռ վարժարանաց հրապարակային հարցաքննութիւններն սկսան յունիս 6ին և աւարտեցան նոյն ամսուն 26ին։ Հարցաքննելի առարկաներն էին, Սրբազան պատմութիւն, կրօնագիտութիւն, իրաբանութիւն, հայերէն լեզու և գրականութիւն, պատմութիւն ազգային և ընդհանուր, աշխարհագրութիւն բնական և քաղաքական, տիեզերագրութիւն, թուաբանութիւն, բնական պատմութեան և բնագիտութեան տարերք, տնտեսութիւն քաղաքական և առնին, թուրքերէն, փրանսերէն, անգլիարէն, առողջապահութեան և բնախօսութեան տարերք, գեղագրութիւն, գծագրութիւն, երաժշտութիւն ձայնական, ասեղնագործութիւն։ Այն հարցաքննութեանց ներկայ գտնուեցան գլխաւորապէս Գեր. Ս. Առաջնորդ հայրն, մերթ Ուսումն. Խորհրդոյ անդամներն և երբեմն մի քանի կրթասէր հայրեր, մայրեր, երիտասարդներ և օրիորդներ, և մի քանի անգամ՝ յատկապէս Կրօնագիտութեան և Անգլերէնի հարցաքննութեան առթիւ, Ամեր. ընկերութեան վարժարանի Ամերիկացի տեսուչն և հայ դասատուներ. իսկ շատեր՝ թէ ուսումնական և թէ ուսումնասէր ազգայնոց կարգէն, որ չհաճեցան ներկայ գտնուիլ և քննել հայ ուսանողներն, ցոյց տուին թէ որքան նախանձախնդիր են հայ կրթական հաստատութեանց զարգացման։

Ըստ վկայութեան քննիչներու, որ գլխաւորապէս էին, Գեր. Առաջնորդ սրբազանը, վարժարանաց պաշտօնեաներն և մի քանի ուսումնական անձեր, նշանակուեցան ուսանողներու նիշերն արդէն պատրաստուած ցուցակներու մէջ, որոց մի կողմն աշակերտաց տարեկան վիճակն կպատկերէր՝ ըստ մասնական և սուանձին քննութեանց ուսուցիչներուն, և արդիւնքն գոհացուցիչ գտան։ Սակայն արդէն բացատրուած պատճառաւ այս տարի Մեսրոպեան վարժարանն ուսումնաւարտ աշակերտ չունի, մինչդեռ Հռիփ. վարժարանի Գ կարգի աշակերտուհիք, որ թուով 22են, իրենց ուսմանց ընթացքն աւարտած կ'համարուին, և յատկապէս անոնք՝ որ իրենց վերջին քննութիւնն ըստ օրինի կրեցին և արժանի են Խորհրդոյդ կողմէ ստանալ իրենց վկայագիրները, թէև ազատ են նոր շրջանին շարունակել իրենց ուսմանց այն մասերն որոց մէջ աւելի կատարելագործիլ կ'փափաքին։

Ըստ կանոնի՝ ամեն աշակերտի և աշակերտուհիի տարեկան ընթացքին և քննութեանց արդեանց միջին թիւն առնուելէն և ընդհանուր միջին վիճակն նշանակուելէն ետև՝ պատրաստուեցան վիճակացոյցներ և Տեսչութեան ստորագրութեամբ ղրկուեցան ծնողաց, իսկ այն ծնողք որոց զաւակները բացակայութեան պատճառաւ զրկուած են չպիտի ընդունին վիճակացոյց։

Վարժարանաց ներքին կարգապահութեան, որ Տեսչութեան պաշտօնին ամենէ փափուկ և դժուարին մասն է և ծանր պատասխանատուութեան ենթակայ, անխախտ պահելու համար եղած ջանքերն արդէն յայտնի են Պատ. Խորհրդոյդ։ Տեսչութիւնն՝ դասատուութեանց պաշտօնէն զատ, ունէր հսկել ուսանողաց վարուց և բարուց ուղղութեան վրայ, ուսմանց ընդհանուր Ծրագրի և իր առած բերանացի ու գրաւոր հրահանգաց գործադրութեան, ուսուցման եղանակին կանոնաւորութեան և արդիւնաւորութեան վրայ, յատկապէս յորդորելով և խրատելով յաճախ աշակերտներն, անաստաններուն Կանոնագրի տրամադրած պատիժները տնօրինելով և դասարաններն այցելելով և քննելով։ Ուստի Տեսչութիւնն սաէյ կ'խորհրդակցէր կրթական և բարեկարգութեան խնդիրներու մասին յատկապէս Գեր. Ս. Առաջնորդ Հօր հետ, և երբեմն իր պաշտօնակցաց հետ։

Դասագրքեանց ընտրութեան և դասատուութիւններն դիւրընտելի մեթոդներով աւանդելու և արդեանց վրայ խորհելու, զանազան օժանդակ միջոցներու կարևորութեան վրայ, որոցմէ մեծ մասամբ զուրկ էին վարժարաններն, ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրելու, վարժարանաց թէ առողջապահական պայմաններն և թէ աշակերտաց մաքրութեան, բարոյական և ուսումնական յառաջադիմութեան համար ի գործ դրուած հոգն ու խնամքն Տեսչութեան չպատմելիք բացատրել։ Սակայն պարտ կ'համարի նա յայտնել, որ առանց Գեր. Առաջնորդ սրբազան Հօր աջակցութեան և Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյդ աշխուժ և յօժարամիտ փութաջանութեան և մասնակցութեան, և մի քանի բացառութեամբ, իր պաշտօնակիցներու պարտուց գիտակցութեան, ինչպէս նաև Ազնուափայլ Հոգաբարձուհեաց և Հոգատար ընկերութեան գործակցութեան, դժուարին պիտի լինէր կատարել պաշտօն մ'որու համար աւելի ձեռնհասութիւն, փորձառութիւն և գիտութիւն պէտք են քան ինչ որ ունի արդէն Տեսչութիւնը։

Այն համառօտ Տեղեկագիրն Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյդ ներկայելով՝ Տեսչութիւնն իր վերջին պարտաւորութիւնը կ'կատարէ և՝ ըստ Կանոնագրի իր պաշտօնակիցներուն հետ հրաժարման վիճակի մէջ կ'մնայ։

30 Յուլիս 1883

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

—o—

. . . Խմբագիր Արշալոյս Արարատեանի.

Ուսումնական Խորհուրդս արժան կը դատէ յայտարարել նաև Ձեր թերթին միջոցաւ, որ ազգային վարժարանները պիտի բացուին սեպտեմբեր ամսուն 2 ին ուրբաթ օրն և դասախօսութիւններն կանոնաւորապէս պիտի սկսին նոյն ամսուն 7 ին։ Ուստի ի պաշտօն կոչուած դասատու և վարժուհի պարոնն վարժարաններն բացուած օրը ներկայ գտնուիլ, ինչպէս նաև բոլոր աշակերտներն ու աշակերտուհիներն, ընդունելութեան տոմսերով, որ պիտի մատուցուին Տեսչութեան։

Ընդունելութեան տոմսերը կը տրուին Ազգային Հիւանդանոցին ի ձեռն Օհան աղայի, որ միանգամայն պաշտօն ունի Նախորդ շրջանի (1882-83) յետնեալ թոշակները, Վարչութեան տնօրինութեան համեմատ պահանջել։ Հետևաբար այն ծնողք որ տակաւին չեն վճարած իրենց զաւակաց Նախորդ տարուան թոշակները՝ պարտաւոր են հատուցանել և ապա ընդունելութեան տոմսերը ստանալ։ Ընդունելութեան տոմսակով չներկայացող աշակերտ ու աշակերտուհի չպիտի ընդունուին ազգային վարժարանները։

22 Օգոստ. 1883
Զմիւռնիա

ՈՒՍՈՒՄ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

—o—

ԴԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՑ վերաբերող կարևոր և հասարակաց ուշադրութեան արժանի ընդարձակ տեղեկութիւններ ըստացած ենք, զորս ընդհուպ պիտի հրատարակենք։

ROYAL
INSURANCE COMPANY

—o—

ՌՈՅԱԼ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամսոյս 3 ին ՌՈՅԱԼ Ապահովութեան ընկերութեան բաժնեկիցներուն Ընդհանուր ժողովը տեղի ունեցաւ Լիվըրբուլի մէջ, 1882 տարւոյն գործողութեանց հաշիւները հաւանելու համար։

Թէպէտ և այդ տարին աղէտալի եղաւ հրդեհի դէմ ապահովող ընկերութեանց համար, բայց հակառակ առոր՝ ՌՈՅԱԼ ընկերութիւնը, իր զօրաւոր կազմակերպութեամբ և իր գործողութեանց անհուն տարածութեան շնորհիւ, իր կորուստներուն և յանձնառութիւններուն ծախքերը վճարել ետև, կրցաւ բաժնել

իր բաժնեկիցներուն 100ին 62½ի չափ մը, իւրաքանչիւր բաժնեգինի փոխարէն տրուած ոսկեղինակ գումարին վրայ, և աւելցունել իր 515,512 Սթէրլին վերայի պահեստի գումարը:

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Զուտ հասոյթը բարձրացած է 944 268 սթէրլին ոսկի, այսինքն 60,940 ոսկի աւելի հասոյթ գոյացած է նախորդ տարուընէ:

Եւ կորուստն ալ 616,444 Սթէրլին ոսկի հասած: Այս ճիւղը իր կորուստները, ծախքերը և գումարները զեղչելէ ետև 91,000 Սթէրլին ոսկիի զուտ շահ մը թողած է:

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1882 տարուան շրջանին մէջ կենաց վրայ նորանոր ապահովութիւններ եղան 447,575 Սթէրլին ոսկի համար: Զուտ հասոյթները, ճէմէբ (կենաց տևողութեամբ) կոչուած եկամուտներէն վճարուածն ալ միասնել 271,680 Սթէրլին ոսկի հասած են, և կորուստները 174,511 ոսկի:

Դեկտեմբեր 31ին պահեստի դրամագլխոց գանձուած գումարը կը հասնէր 4,842,054 ոսկի, որուն 1,963,895 ոսկին Հրդեհի ճիւղին և 2,878,159 ոսկին ալ Կեանքի ճիւղին համար:

1882 տարուան եկամուտը 1,405,000 Սթէրլին ոսկի եղաւ:

Ասոր վրայ աւելցունենք նաև չգանձուած դրամագլուխը, որ է 1,710,455 ոսկի, և բաժնեկիցներուն Անսահման Պատասխանատուութեան՝ այնպիսի գումարներու կը հասնինք, զորս աշխարհիս և ոչ մէկ ընկերութիւնը չունի:

Այսօր, որ մեծամեծ վտանգներ աչքի յաճախութեամբ տեղի կունենան, ամեն կալուածատէրի, վաճառականի և արուեստագործի պարտաւորութիւնն ու շահը կը պահանջեն տեսնել թէ, այն ընկերութիւնը որուն մօտ ապահովուած են որքան դրամագլուխներ և բաւական պահեստի գումարներ ունի, որով կրնայ անմիջապէս վճարել ամեն կերպ մեծ կորուստ, և ասոր համոզուելու համար կրնան քննել ուշի ուշով իւրաքանչիւր տարեգլխի Ընկերութեանց հրատարակած հաշիւները:

ԱՅԼԵՒԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Հագիգաթ լրագրոյն պատմածին նայելով, Ատանա գաւառին մէջ Բօզար բնակած տեղը տաւարախտի հիւանդութիւններ ծագած են, որք զգուշական զօրաւոր միջոցներու կարօտ են:

—Հինգհարիւր մահմէտական ընտանիք անցած են Կէլիպօլուէն, Պուլկարիէն հանելով: Ասոնք Փոքր—Ասիոյ մէջ, Բարասայի կողմերը պիտի հաստատեն իրենց վերջնական բնակութիւնը:

—o—

Ի պատիւ Լուտէրի եղած տօնախմբութիւնները՝ կաթոլիկներու դէմ ցոյցերու տեղի տուին: Այսպէս, Էրֆիւրթի մէջ ցոյց ընողները երկու տանց ապակիները կոտրեցին, որոցմէ մին կը բնակէր կաթոլիկ քահանայ մը, և միւսը նոյն կրօնի վերաբերող վաճառական մը:

—o—

Գ. Կլատսթօն նամակ մը բաշխուած է, ուր կը խնդրուի իրմէ, թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պիտի հաւանի արդեօք Խտիւին առաջարկելու, որ գետին մը տրուի երկաթուղի մը շինելու համար. երկաթուղի որ դէպի Սուէզի պարանոցը նաւեր (Շիփ րէյլուէյ) պիտի փոխադրէ:

—o—

Գօլճիոյ Կոլէժը՝ Բրուսիոյ մէջ գոյնակներու համար եղած երդման նոր ձևը կը հրատարակէ: Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է այն կէտը, որ գոյնակները պարտաւորութիւն կ'առնեն միմիայն անձնաւորութեամբ օգնել թէ աղքատաց և թէ հարուստներու ծննդաբերութեան ատեն:

—o—

Էլ Ջէմաւ Արապ լրագիրը կըսէ թէ, Ալէքսանդրիոյ շուրջը հաստատուող առողջապահական գօտիին համար 120,000 անգլիական ոսկի ծախք բրած է Եգիպտոսի կառավարութիւնը: Այս գումարին մէջ չեն նաև այն կորուստները՝ որք եղած են առևտրական վաճառականութեան մէջ, գօտիին ժամանակ:

—o—

Յունաստանի մէջ հեղեղանքման անձրևներ տեղալով վերջերս, մեծամեծ վնասներ հասուցեր են Կորնթոսի այգիներուն: Բէֆալոնիոյ մէջ աւելի զգալի եղեր են կորուստները, նաև Էգիալէի, Գորինթիոյի և Բէնէլօպէսի ուրիշ քանի մը տեղեաց մէջ: Եղիալէի մէջ հունձքերուն տասնէն մէկը և Կորնթոսի մէջ երկու հինգերորդ մասը կորսուած են: Ամբողջ տարուան հունձքերուն հարիւրին երեսունը կորսուած կը հաշուի:

—o—

Մէսաժէ տ'Աթէն լրագրին պատմութեան նայելով, Թեսալիայէն դուրս գաղթելը կը շարունակեն մահմէտականք: Բազմաթիւ ընտանիքներ Վօլօյէն նաւ մտեր են Փոքր-Ասիա երթալու համար: Կը կարծուի թէ տարեգլխին Վօլօյի պետութեան մէջ հազիւ հարիւր ընտանիք մահմէտական պիտի մնայ:

—Վօլօյէն եկած լուրերուն համեմատ, այս քաղքին և Լարիսայի մէջտեղ շինուող երկաթուղին գրեթէ լրացած է ամբողջովին, և հոկտեմբերի սկիզբները պիտի սկսի բանիլ:

—o—

ՆԻՀԻԼԻՍԹՆԵՐԸ

Տէյլի Թէլէկրաֆի Վիէննայի թղթակիցը կը ծանուցանէ, Սէն Բէթէրզպուրկէն իմանալով, թէ Նիհիլիսթներուն ուսանողներու բաժնուած լրագրոյն խմբագիրներն ու հրատարակիչը ձերբակալուեցան, և անոնցմէ 22 հոգի, որք համալսարանին կը վերաբերին, Սիպերիա աքսորուեցան:

Բէթէրզպուրկէն ևս կ'իմացընեն Թայմզի, թէ ամսոյս 20ին, 7 նիհիլիսթ պիտի դատուին Կիէֆի մէջ: Դատաստանը գռնփակ պիտի ըլլայ: Ամբաստանեալներն են Մէչէրօֆի, ազնուական, տարիք 31, Պօժանօվիչ ազնուական, տարիք 22, Պուխչօֆի, ճարտարագէտ, տարիք 19, Սարօչօֆ և Կօրինօվիչ, քաղաքացի, Սէվինօֆի, զինուոր, տարիք 24:

Թերթս հրատարակուելու միջոցին իմացանք որ, այս երեկոյ կառավարութեան պալատը պարահանդէս մը պիտի տրուի Վսեմ. վալիի կողմանէ, տեղւոյս հիւպատոսաց և երևելեաց համար:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ղրկուած են Թանժէր: Այս լուրը կը հաղորդուի վերջին հեռագիրներու միջոցաւ:

Ահաւասիկ ինչ է խնդիրը.

Քանի մը տարիէ ի վեր Մարոքի կառավարութիւնը, քանի մը հարիւր հազար ֆրանք կը պարտաւորի Իտալացիներու, որոց լոկ խոստումներ կընէ և չը վճարեր: Անցեալ տարի Սքօվասօ հրամանատարը Թանժէր կղրկուի իրաւախոհաբար լուծելու համար: Սակայն Մարոքի վէզիրը մերժեց անոր առաջարկութիւնները: Մի և նոյն ժամանակ, Ռապաթի կառավարիչ՝ Սիտի-Ապտ Էսսէլամ բաշային՝ Իտալիոյ հպատակի մը մեծամեծ կորուստներ հասցունելը կ'իմացուի, և թէ՝ ուրիշ տակաւին գործեր ևս կային Մարոքի իշխանութեան և Իտալայի հպատակաց մէջտեղ: Սքօվասօ հրամանատարը չկրնալով լուծում մը տալ, Մարոքի Սուլթանին վերջնագիր մը ղրկեց, խնդրելով որ, քանի օրուան պայմանաժամու մէջ Մարոքի կառավարութեան Իտալացւոց ունեցած ամբողջ պարտքը վճարուի և այս վերջնոց վնաս և կորուստ պատճառող պաշտօնեաները պաշտօնազուրկ ըլլան:

Ահա այս վերջնագրին գործադրութեան իրականացման համար է՝ որ իտալական նաւատորմիղ մը կը ղրկուի Մարոքի ջուրերը: Սուլթանը տակաւին պատասխանած չէ իտալական վերջնագրոյն: Կը կարծուի սակայն թէ պիտի ընդունի պայմանները: Իտալական նաւատորմիղը միշտ Թանժէրի առջևն է: Կը հաւատան թէ, իտալական պաշտօնեան ևս խնդրած է Մարոքի կառավարութենէն որ նաւատորմիղի ճանբորդութեան ծախքը վճարէ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Պ. Յ. Պէրպէրեան պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան որ թէ տախտակի և թէ մետաղներու վրայ ամեն տեսակ ՓՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ընելու պատրաստ է աժան գիներով:

Կը տպէ նաև ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐ, հարսանեաց, յուղարկաւորութեան հանդէսի են ՀՐԱՒԻՐԱԳՐԵՐ, թէ մեծ և թէ փոքր ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԸՆԿԱԼԱԳԻՐ, ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ, նամակի ՎԵՐՆԱԳՐԵՐ և լն և լն:

Կը շինէ նաև պատերու վրայ զանազան նկարներ, և խանութներու վրայ կախուած նշանաբաններ և ապակիներու վրայ զանազան տեսակ գրերով անուններ և այլն:

Պէտք ունեցողը կրնայ դիմել Սէվիլի Խան, վերի յարկ թիւ 17 Լրագրոյս սենեակը:

ԱՌ ՋԵՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծաղան, որոյ Ֆիզիքական մասը ներդաշնակութիւն և համեմատութիւն չունի իր խելացական հանրածանօթ զեղեցկութեան հետ յաճախ անուշաւելի պիտաութիւններու նիւթ կուտայ զեղեցիկ սեռին կողմէ:

Իր սրամիտ բարեկամներէն մին գտնելով,

— Աղաւնեակս, աղաւնեակս, կ'գոչէ յաղթական դէմքով մը:

— Ինչէն աղաւնեակս:

— Այն վիշտս, որ կը կարծէի թէ տգեղ եմ, որ կը կարծէի թէ այս կողմաս՝ ես ինքս Ծաղանն եմ.

— . . . . ?

— Զիս միտքս բաժանման սիրտեր է, և ուսպանին մէջ պզտիկ երախայի մը հետ փոխուեր եմ, ասոր թէ ոչ, ես չեմ այն . . . աղեղ Ծաղանը:

— . . . . !

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

	քամիօ	թարիֆա	ոդջ
Արծաթ մէճիտիէ	23,15	25,05	20
Ոսկի օսմանեան	125,	135,26	107,99
Սթէրլին	137,	148,25	118,36
Ոսկի գաղղիական	109,50	118,49	94,60

ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆՔ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՐԴԵՀԻ

QUEEN

INSURANCE COMPANY

ԹԱԳՈՒՀԻ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԼԻՎԸՐՓՈՒԼԻ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ

Դրամագլուխ 2,000,000 Անգլ. ոսկի

ԾՈՎՈՒ

RELIANCE

MARINE INS. Co. Ld.

ԾՈՎԱՅԻՆ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԼԻՎԸՐՓՈՒԼԻ

Դրամագլուխ 400,000 Անգլ. ոսկի

Սոյն ընկերութիւնք Փոքր Ասիոյ գլխաւոր քաղաքաց Բարաձանեաց, Սուրիայի, Արշիպեղեան կղզեաց, Ռումէլիի և Յունաստանի մէջ ճիւղեր հաստատած են:

Կեդրոնական Պաշտօնատուն

Ֆրանկաց թաղ Բաէնօբուլօյի Ֆէրխանէն վերի յարկը թիւ 2 և 3

Ընդհանուր գործակալ

ՃՕՆ Ա. Ա. ԿՈՒ

ԴՐԱՍԵՆԵԱԿ

Բէշտիմալճըլար պազի Սէֆէրեան խան վերի յարկը թիւ 3 մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել ընկերութեան փոխ գործակալ Յ. Կ. Հիւսնեանի վերակացեալ խանին քով Ասլանեաններուն մաղազան:

THE

COMMERCIAL UNION

ԳՕՄԸՐՍԻԱԼ ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,500,000 ՍԹԷՐԼԻՆ ՈՍԿԻ

—o—

Այս Ընկերութիւնը հրդեհի դէմ կ'ապահովէ Իզմիրի և շրջակայ գիւղերուն մէջ, շէնքեր, կահկարասիներ, ապրանքներ, կալուածներ, գործարաններ և այլն:

ԳՕՄԸՐՍԻԱԼ ԻՒՆԻՕՆԸ՝ միւս բոլոր ընկերութեանց տուած առաւելութիւնները կուտայ իրեն ապահովեալներուն:

Վճարելիք տուրքերը, մասնաւոր պայմանադրութեամբ մը, այս քաղաքս գտնուող միւս անգլիական Ընկերութեանց վճարած տուրքերուն հաւասար են:

Վարը ստորագրողները պատրաստութիւն ունին այսուհետ Ընկերութեան դէմ որևէ գանգատի գոհութիւն տալու:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

RALPH et JOHN GOUT

ՌԱԼՖ և ՃՕՆ ԿՈՒ